

האליזר

עלון לשבת קודש

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

ה' אב תשע"ז 1180 (שנה כב')

נושא השבוע: תשעה באב
הפטרה: "חזון ישעיה" (ישעיה א')

פרשת חברים - שבת זוזון

"איכה אשא לבדי טרוחכם ומשאכם ורילככם" (א, יב)

משה רבינו טמן כאן את שלושת הדברים המוטלים על רועי ישראל לעשות כדי לחזק את עם ישראל בגלותם, שהרי "איכה" הינו סמל לתשעה באב בו גלו ישראל ונמצאים בגלות עד עצם היום הזה. ומבאר זאת הרמב"ן: "טרוחכם" - טורח ללמד את העם תורה שהיא היסוד לקיום ההלכות והמצוות, כי לימוד התורה וקיום מצוותיה הן ערובה לנצחיותנו ועמידתנו בכל הגלויות. "ומשאכם" - אלו התפילות שבזכותן יחזיקו מעמד ולא יפלו לייאוש בגלות המרה והארוכה. "ורילככם" - לשפוט וליישב המריבות והסכסוכים בין אדם לחברו שזהו היסוד לשלום בתוך עם ישראל כי כשאוהבים ומכבדים הם זה את זה זוכים לתקן את שנת החינם שבגינה חרב ביהמ"ק. (עלינו לשבח יד.ע.)

בגובה העיניים

מעשה שהיה

היא מתגוררת בשכונתנו, בת זקונים למשפחה טובה וחמה. בערך בגיל 4 ניתן היה לראות שהיא נמוכה משמעותית מבנות גילה אך עדיין לא קלטנו. אט אט התפשטה הידיעה שרחל (שם בדוי) היא נמוכת קומה והיו שקראו לה "גמדה". כשעלתה לכיתה א' הילקוט הגיע לקרסוליים, בכיתה ה' היו ילדות שכינו אותה "גמדה" בפניה אך היא אמרה בפשטות: "אני לא גמדה, אני נמוכת קומה" והביטחון שהפגינה בתשובה שלה גרם לכולם להפסיק לכנות אותה כך. היא התחבבה על כולם ובנות גילה התרגלו אליה בגלל שמחת החיים הטבעית שלה והעובדה שלא עשתה עסק נמנמכות הקומה, ואף הגנו עליה מפני הילדים שניסו לפגוע בה ותמיד היו כאלה. בכיתה ח' כשכונת כיתה הגיעה לגובה של מטר שישים ויותר היא הייתה בגובה של מטר אבל כולן התרגלו ואהבו אותה. לסמינר היא התקבלה בלי בעיות, כי הבנות של המורות כמו המנהלת היו חברות שלה, המון בנות הכירו אותה ואלה שלא הבינו מהר שזה יהיה נכון חברותית להכירה וגם לראות בה שווה בין שוות ערך. משפחתה ניהלה מרוץ נגד הזמן בניסיון להגיע לגובה מרבי, ערכו לה מיפוי עצמות היא קיבלה תרופות, השקיעו בה המון עד שיום אחד הודיעו הרופאים כי הגיעה לגובה הסופי שלה מטר עשרים ושמונה. רחל סיימה את הסמינר וכבעלת התעודה הוראה כרבות כמותה החלה לפנות לבתי ספר כדי שיקבלוה כמורה. כאן לראשונה בחייה נתקלה בבעיה, בעצת היועצת ציינה בקורות החיים שלה באופן ברור כי היא נמוכת קומה כדי למנוע אי נעימויות. רחל לא הוזמנה לאף ראיון עבודה, הדבר הטריד אותה מאד והפר את שמחת החיים שלה, לכן בעצת חברות החליטה להשמיט עובדה זו מקורות חייה... כדי שלפחות יזמינו אותה לראיון. כאן לראשונה בחייה פגשה רחל בדמויות נמוכות ממנה באישיות לא בקומה. הטובות שבהן ניסו להסתייר ככל שניתן את הפתעתן, אחרות פתחו עיניים גדולות שאיימו לבלועה. הצד השווה לכולן שהן שלחו מהר מכתבי דחיה מנומסים ואז באו על רחל ימים קשים היא שהצליחה לחצות הרי ענק ולפלט דרכה בלימודים, בחברה ובמשעולי החיים הגיעה לפתע לחומה בצורה וגבוהה שאותה לא יכלה לעבור, והחומה לא הייתה של אבנים כי אם של בני אדם עם לב של אבן. הגדילה לעשות מנהלת אחת

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * **שעון קיץ** * סוף זמן קי"ש לשבוע הבעל"ט 8:37 - 8:40

כניסת שבת: 7:22 יציאת שבת: 8:12 יציאת שבת: 9:05
כניסת הצום: 7:39 חצות יום: 12:47 יציאת הצום: 20:02

שני כרים יישן רק על כר אחד, ויש שנהגו לשים אבן תחת הכרית (ש"ע סי' תקנה סעי' ב' דברי"א). יד. מנהג ירושלים לומר בכל התפילות בברכת בונה ירושלים "נחם ה' את אבלי ציון וכו'" וחותרם "ברוך אתה ה' מנחם ציון ובנין ירושלים" (חז"ע עמ' שנו). ואם שכח אומרה ב"רצה" בלי חתימת "בונה ירושלים" [היכן שאומרים "יעלה ויבא"], ואם לא אומרה ב"אלוקי נצור" כנ"ל (סס עמ' פטה).
טו. יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" בשם ומלכות וכן המנהג (הליכות עולם ח"א עמ' נג).
טז. מנהג ירושלים (וכן הרש"צ עובדיה יוסף) להתעטף בציצית ולהניח תפילין בביה"כ בתפילת שחרית בתשעה באב [כולל תפילין ר"ת] (חז"ע עמ' פסא-פסג) ויש שנהגו להתפלל שחרית בלא טלית ותפילין ורק במנחה נהגו להתעטף בטלית ולהניח תפילין (ש"ע סי' תקנה ס"א), והנהיגים כן טוב שינהגו שכל אחד יתעטף בציצית ויניח תפילין בביתו קודם תפילת שחרית ויקרא עימה "קריאת שמע" [אחר שברך ברכות התורה] [כולל תפילין ר"ת] ואח"כ יוריד הטלית והתפילין ויך לביה"כ להתפלל שחרית, ובתפילת מנחה יחזור ויתעטף בציצית ויניח תפילין בברכותיה (נכ"ח דברים ס"ב, חז"ע עמ' פס).
ז. במוצאי תשעה באב מותר לכבס וללבוש בגדים מכובסים, להסתפר (ש"ע סי' תקנה ס"ד) ולרחוץ כל הגוף במים חמים, מותר לשאת אישה (תורת מועדים סי' יא ס"ג-ד). אבל נהגו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין (ש"ע סי' תקנה ס"א) ולא לשמוע שירים עם מוזיקה (מסנ"ב סי' תקנה ס"ק ב' וא"כ מללח לכב מזוז ס"ק ג', חוקי חיים בלחון חיים פאלאנטי סי' דברים עמ' קס עיין כי כ"א מועד לנ" חותה סי' תקנה עמ' קמז) ולא לברך "שהחינו" (תורת מועדים ס"ה) עד יום השעיר (יום רביעי) עד שקיעת החמה (סס).
יח. במוצאי הצום מברכים "ברכת הלבנה" ואם אפשר יעלו קודם נעלי עור ויטעמו משהו (חז"ע עמ' פ"ה)

הלכות שבוע שחל בו תשעה באב

א. מנהג הספרדים שלא לרחוץ כל גופו במים חמים בשבוע שחל בו תשעה באב, ומנהג האשכנזים מר"ח אב (חז"ע עמ' רלח). עיין ש"ע סי' תקנה ס"ט.
ב. לצורך רפואה (חז"ע עמ' רמז), אשה לצורך מצותה (הרמ"א ס"ט), או קטנים שלא הגיעו לחינוך (5-6) רשאים להתקלח במים חמים כרגיל (חז"ע עמ' רמח). מ"מ קטנים מגיל חנוך עד גיל מצוות רשאים להתקלח בפשוטה, מעט חמים כדי להעביר צינתם, כל שאינם נהנים מחום המים עינין פסקי תשובה (סס) ג. אסור להסתפר ולהתגלח בשבוע זה (ש"ע סי' תקנה ס"ט) ואפילו למוהל, סנוק ואבי הבן ביום המילה (יח"ד ח"ו סי' לו) וכן לחתן ב-7 לחופתו אסור (תורת מועדים ס"כט) אבל שיער שפם שמפריע לאכילה מותר לקצוץ (ש"ע סי' ט"ג) ולאישה מותר להסתפר (תורת מועדים ס"ט), מ"מ אסור לספר את הקטנים (ש"ע ס"י) אפילו שלא הגיעו לגיל חינוך (ש"ע סי' כה"ח ס"ק קע"ג) ומותר להסתרק (מסנ"ב ס"ק ב').
ד. מותר מעיקר הדין לגזוז ציפורניים בשבוע זה, ואף הנוהג להחמיר בזה, אם ציפורניו עודפות על הבשר רשאי לגזוז (חז"ע) וכן לאשה מותר במקום מצוה (מסנ"ב ס"ק כ').
ה. אסור לכבס בגדים (ואפילו במים לבד) ואפילו אין לו אלא אחד היינו בין עליון בין תחתון, וכן מגבות, מפות שולחן, סדינים וכו' (ש"ע סי' ט"ט) ואפילו בגדי קטנים אסור (ש"ע סי' ט"ז) מ"מ נוהגים להקל לכבס הנצרך בבגדים של תינוקות קטנים ביותר (עד גיל 3) ויכבסום בצינעה (ש"ע סי' ט"ז) כהרמ"א, וכמ"ל, תורת מועדים ס"ט. "וניקוי יבש" דינו ככיבוס האסור (סס). מותר להניח בגדים בשבוע זה (חז"ע עמ' רלח). מותר לצחצח נעלים (תורת מועדים סי' ה ס"לט). מותר לנקות כתם מבגד (חז"ע עמ' רלג).
ו. אסור ללבוש בגדים (גם מצעים למיטות) מכובסים בשבוע זה (ש"ע סי' ט"ז) והאיסור בין לגדולים בין לקטנים [מגיל שמבינים את משמעות החורבן] והתקנה ללבוש קודם שבוע זה בגד מכובס זמן מועט (מס' דקות כשמזיע הרבה ואם אינו מזיע ילבשם כחצי שעה או שעה [אור לליון ח"ג פ"ס ס"א, עיין חז"ע עמ' רכט-רכל, הליכות עולם ח"ב עמ' קמז]) ואז אין עליו דין בגד מכובס (ויכין לו מלאי כנדרש) ויוכל ללבושם בשבוע זה, ואם לא הכין יכול להכין בשבת זו באופן שילבש בגדים מכובסים בער"ש ולמחרת ילבש בגדים אחרים מכובסים, וכן כשקם ממנוחת הצהרים יכול להחליף בגדים אחרים ובאופן זה אין לחוש לאיסור הכנה משבת לחול, כיון שנהנה מן הבגדים ביום השבת (הליכות עולם ח"ב עמ' קמז). לבנים, גופיות וגרבים מכובסים מותר ללבוש בשבוע שחל בו תשעה באב מעיקר הדין וטוב להכין גם אותם כמו בגדים (ללבוש מס' דקות וכו' לפני כן כנ"ל) (חז"ע עמ' רכט, רלג).
ז. אם שכחו להכין ונמצאים כבר בשבוע שחל בו תשעה באב מותר להניח הבגד על קרקע [חולות] שעה אחת ואח"כ ללבושו (חז"ע עמ' רלכ).

שעור לגברים באשדוד במוסד מרב אורח כל יום שלישי ב-20:30 מש' טובל רח' יהודה הנשיא 22 אזור ז'

לציבור הרחב: ביום שני ליל תשעה באב - ב-9:00 הרב יצחק שטרית ב-9:30 הרב אריה שכטר. וביום שלישי תשעה באב - החל מהשעה 2:15 הרב יובל עובדיה בלוי מצגת, הרב משיח בנימין, הרב יעקב לייפער, הרב יוחאי יפרח, הרב פנחס קריספיץ * ב-7:00 מנחה וערבית. בב"כ החיד"א רח' יצחק הנשיא 22 אזור ג' אשדוד. *עזרת הנשים פתוחה

שהביטה על רחל ממרום גובהה והובילה אותה לחדרה ברוגז גלוי, התיישבה והביטה בה ואחר אמרה: "אני מאד מעריכה אותך, אני בטוחה שאת בן אדם מקסים ושיש לך מה להציע אבל סליחה שאני שואלת, אינך חושבת שיש במה שעשית סוג של הונאה?" "הונאה?" אמרה רחל בתדהמה, "אינך חושבת שהיית צריכה לציין בקורות החיים שלך הכול?" "ציינתי ממש הכול, את הציונים שלי, ההשגים שלי, את העבודות שלי ואת ההמלצות", "נו באמת, את מיתממת או שאת באמת לא מבינה?" צלפה בה המנהלת ורחל פרצה בבכי כזה שגם המנהלת נבהלה ממנו "אני מתנצלת, אולי לא הבנת אותי, אני מתכוונת... רחל קמה ממקומה ואמרה: "את כל כך גבוהה פיזית אבל רוחנית ואנושית יש לך הרבה מה לגדול, אני עשיתי הכל לגדול פיזית ומבחינתי אשאר בגובה הזה כל חיי, אבל את יכולה לעשות משהו עם הגובה שלך, את מנהלת של כל כך הרבה ילדות, אני מייצעת לך להיות מספיק גבוהה בשבילן" ואחר קמה והלכה. יום אחד עלה במוחה רעיון, היא יצרה בובה שעליה כתבה "אדון תשובה", הייתה זו בובה של זקן מלומד בגובה שלה והיא לקחה אותו במזוודה קטנה והלכה לראיון עבודה הבא שלה. קיבלה אותה מנהלת טובה וחייכנית שלא הצליחה להסתיר את הפתעתה אך ערכה לה ראיון ארוך ואוהד, ואחר כך שאלה אותה: "אינך חושבת שאולי יהיו בעיות משמעות?", "תני לי נסות להיכנס לכיתה לשיעור ואם הבנות לא יבקשו שאהיה מורה שלהן אמשך את מועמדותי, נשמע לך הוגן?", "הוגן לגמרי", אמרה המנהלת. רחל נכנסה לכיתה ב', הבנות היו בדיוק בגובה שלה הן בהו בה הפתעה גמורה, רחל הוציאה את הבובה מהמזוודה הושיבה אותה על השולחן ואמרה לבנות: "היום כל ילדה שיש לה שאלה יכולה לשאול את 'אדון תשובה' ואני אענה עליה, הרי לכל ילדה יש לפעמים שאלות שהיא מתיישבת לשאול", ואז ילדה אחת שאלה: "המורה למה את נמוכה?", "יופי, הנה ילדה אמיצה שאלה מה שהיה קשה מאד לשאול וכעת כולנו נמחא לה כפיים". הילדות השתחררו והחלו לשאול כל מיני שאלות, על הגובה שלה ואיך היא מסתדרת? איפה תופרים לה בגדים? ואם צוחקים עליה? רחל ענתה להם בהרחבה וכשהגיע הצלצול אף ילדה לא שמה לב. המנהלת שנכנסה שמה לב כיצד היא מצליח לרתק את התלמידות, כל הילדות רצו אליה וביקשו: "אנחנו רוצות שרחל תהיה המורה שלנו". רחל התקבלה לעבודה על אתר, בתחילה שימשה כממלאת מקום ועם הזמן קיבלה שעות חינוך וכיום היא מחנכת במשרה מלאה. כולם יודעים את סוד הקסם שלה, דווקא החולשה שלה- הגובה התברר כיתרון, כי היא בגובה העיניים של התלמידות והיא הוכיחה לכולם יותר מכל כי אין שום מחסום או חסרון שיכול לעמוד בפני אדם וכמה חייבים ללמוד לקבל כל יהודי באשר הוא.

פינת ההלכה

הלכות ערב תשעה באב

- א. לא יטייל בערב תשעה באב אחר חצות יום (ש"ע סי' תקנ"ג ס"ב בה"מ"א), וכן לא ב-ט' באב (חז"ע עמ' ע"ג). מותר בערב תשעה באב ללמוד תורה עד השקיעה (עמ' רמח)
 - ב. בערב תשעה באב אסור מן הדין לאכול בשר ולשתות יין בסעודה מפסקת (ש"ע סי' תכ"ט ס"א), ונהגו להחמיר שלא לאכול גם דגים (ש"ע סי' ס"ב) ואסור לאכול שני תבשילים (ש"ע סי' ס"ב).
 - ג. תבשיל שמורכב משני מאכלים (כגון: אורז וחמוס, אורז ועדשים וכו') מותר. (ב"ח"ט ס"ט) וכל זה שנוהג לאכול כך במשך כל ימות השנה (כ"ח"ט ס"ק ט), ונהגו לאכול בסעודה מפסקת ביצים קשות שזה מאכל אבלים (ש"ע סי' בה"מ"א כ"ח ס"ק ג) ויזהרו לא לאכול איתם עוד תבשיל (משנ"ב ס"ק יד).
 - ד. לחם ומיני מאפה וכן בגינה ומוצרי חלב אינם נחשבים כתבשיל (תורת מועדים סי' י ס"ג, ט). פירות וירקות חיים (גם סלט ירקות אפילו מטובל (חז"ע עמ' רנ"ג)) אינם נקראים תבשיל (ש"ע סי' פירות וירקות כבושים אינם נקראים תבשיל (דוקא אם אפשר לאוכלם גם חיים כגון: מלפפון וכדו') אבל זיתים (לא) (ס"ט) אבל מעושנים או מבושלים נקראים תבשיל (תורת מועדים סי' ו' ס"ג, ט). פירות תה או קפה, מ"מ בעל נפש יחמיר על עצמו (חז"ע עמ' רכ"ח).
 - ה. דין שני תבשילים הוא דווקא בסעודה מפסקת ואחרי חצות יום, אבל בסעודה קודם חצות יום או אחר חצות ודעתו לאכול אחריה סעודה מפסקת מותר בה"ל (ש"ע סי' ט"ט).
 - ו. בסעודה מפסקת נהגו לשבת על"ג הרצפה (ש"ע סי' ז) [ואם יושב על"ג קרקע ישים הפסק בגד כגון: שמיכה] אף הנשים צריכות לשבת על הרצפה (הליכות עולם ח"ב עמ' ק"ג) חלש וזקן או מי שאינו יכול לישוב על הרצפה יכול לישוב על ספסל נמוך שאינו גבוה מ-24 ס"מ (חז"ע עמ' רע"ג).
 - ז. לכתחילה יזהרו שלא ישבו שלושה לאכול יחד כדי שלא יתחייבו בזימון (ש"ע סי' ט"ח) מכל מקום בדיעבד אם אכלו יחד זימנו (חז"ע עמ' רע"ג).

ח. הצום מתחיל מהשקיעה א"כ קיבל בפירוש בפיו (אבל בליבו - לא!) לפני כן (ש"ע סי' תקנ"ג ס"ב-ג). [אם קיבל בפירוש ומרגיש מאוד צמא, כל זמן שלא הגיע זמן השקיעה יכול לעשות התרה בפני שלושה ושותה כרצונו עד השקיעה]. (חז"ע ארכ"ש תעניות עמ' רע"ח).

הלכות תשעה באב

- א. ביום תשעה באב [לפני 1949 שנים] ארעו צרות קשות לעם ישראל ובפרט חורבן בית המקדש הראשון והשני (גמ' תעניות כ"ה) ולכן תשעה באב אסור באכילה, שתיה, רחיצה, סיכה, נעילת נעלי עור ואישיות (ש"ע סי' תקנ"ג ס"א) וכן אסור ללמוד תורה (ס"ט). כל האיסורים הם לגברים ולנשים כאחד.
 - ב. הכל (בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12) חייבים לצום (ש"ע סי' תקנ"ה, תק"ט) ואף מעוברות ומניקות חייבות לצום (ש"ע סי' תקנ"ג ס"ה) וכן המוהל, הסנדק ואבי הבן (סי' תקנ"ג ס"ח בה"מ"א) חייבים לצום (משנ"ב ס"ק ל"ה).
 - ג. ואלו הפטורים מהצום: קטנים (שלא הגיעו למצוות), חולה ואילו שאין בו סכנה [כגון: נפל למשכב] וכן המפלת רח"ל או הילולת תוך 30 יום (ללידה מעת ליל) (ש"ע סי' תקנ"ג ס"ח ט) וכן מעוברות ומניקות שיש להן חולי [אפילו שאין בו סכנה] או שהתינוק או העובר ינזקו מהתענית (ס"ט ז' ס"ב). אבל זקן חלש שהרופאים אמרו שאם יצום יבוא לחולי, יאכל פחות מכשיעור [30 גר' אכילה כל 10 דקות ו-40 ס"מ"ק שתיה כל 5 דקות] (חז"ע עמ' רע"ט).
 - ד. כל הפטורים מהתענית אינם צריכים להתענות תענית שעות [היינו לצום למס' שעות] ואינם צריכים לאכול פחות מכשעור, ומ"מ ראוי שיאכלו בצנעה, ויאכלו הנצרך (ס"ט).
 - ה. אדם בריא שצם, אך עליו לבלוע גלולה נגד מיחוש ראש או כאבי גרון וכדו', מותר לו לבלוע בלי מים, ואם יש בהם מתיקות ומשתמשים בהם דרך לעיסה או במוצה ואין בולעים אותם, יש להחמיר. ואם הם לצורך רפואת חולי פנימי וכי"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלועם רשאי להקל אף עם מעט מים ויזהר שלא ישתה רביעית בבת אחת (תורת מועדים סי' א' ס"ג, ס"ק י"ג).
 - ו. רחיצה אסורה בתשעה באב בין בחמים בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו למים אסור (ש"ע סי' תקנ"ג ס"ז) וכ"ש שאסור לרחוץ פניו (א"כ הוא אסטניס) (משנ"ב ס"ק כ"ג). ואם היו ידיו מלוכלכות מותר רק להעביר את הלכלוך (ש"ע סי' ס"א). וכן לכלוכים בעינים [כגון: בבוקר] ודרכו לרוחצם במים מותר לרחוץ (ס"א) ונשים המבשלות אוכל מותר להן להדיח את הירקות וכדו' כדרכן (ב"ח"ט סעי' כ"ג).
 - ז. חונטילת ידיים של שחרית וכן כשיצוא מבית הכסא נוטל עד סוף קשרי אצבעותיו (ש"ע סי' א) אך בולה האוכל פת, וכנהן שנוטל ידיו לברכת כהנים נוטלים עד סוף הפרק (עמ' רל"ג-ל"ט) ונממדת חסידות שכל אדם יטול ידיו שוב עד הפרק בלא ברכה במוצאי הצום] (תורת מועדים ס"ט).
 - ח. אסור לנעול נעלים של עור בתשעה באב אבל של בד, גומי או עץ מותר (ש"ע ס"ט סעי' ט"ז), [קבוקב מותר אפילו שהרצועה היא מעור (חז"ע עמ' ע"ג)] ואם נגע בנעלים אלו צריך ליטול ידיו (ב"ח"ט ס"א). קטנים מותרים בנעילת נעלי עור ומ"מ טוב לחנכם שינעלו נעלים שאינם של עור (חז"ע עמ' ע"ג). מי שחייב ללכת בנעלי עור [כגון: חייל בתפקיד] טוב שישים מעט עפר בתוך מנעליו כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים (ש"ע נ"ח יוסף ח"א סי' ל"ה, עין ש"ע סי' תקנ"ג ס"ז משנ"ב ס"ק ג) מ"מ כשיגיע לביתו יורידם (ס"ט ס"ה).
 - ט. אסור ללמוד תורה בתשעה באב שנאמר "פקודי ה' משמחי לב" וכן לא חוק לישראל, אבל מותר ללמוד איוב, פרקים הרעים בירמיה, מדרש איכה ופירושים, קטעים מגמ' שעוסקים בחורבן ואבלות [כגון: מועד קטן פ' "אלו מגלחין", גיטין נה-נח. סנהדרין קד]. (ש"ע סי' תקנ"ג ס"א-ד ומשנ"ב ס"ט). וכן מותר ללמוד ספרי מוסר המעוררים לתשובה (יב"ח ח"ב/כ"ט). אבל לא קטעים של באורי פסוקים שמביאים לשמחה (חז"ע). ויש חיוב ללמוד תורה ביום זה במותר (ולקרי"ח סי' ע"ג עמ' תק"ט).
 - י. אין לקרוא תהילים בתשעה באב, מ"מ מותר דרך בקשה ותפילה כגון: על חולה או על חיילנו שברצועת עזה וכי"ב וכן יש להקל למי שאינו בקי ללמוד תורה ואינו יודע אלא קריאת תהילים שמתור שלא יתבטל מלמוד (חז"ע עמ' ע"ג) ולנשים יש להקל לקרוא (ס"ט ע"ג). קריאת עיתונים ושמייעת רדיו [חרדיים] אינם אסורים מן הדין והמחמיר תבוא עליו ברכה (ס"ט).
 - יא. אין לומר שלום לחברו ואם עמי הארץ מקדימים לו שלום יענה בשפה רפה ובכבוד ראש (ש"ע סי' ט"ז). ולגבי "בוקר טוב" ו"ערב טוב", מצד הדין מותר ועדיף שלא (חז"ע עמ' ע"ג). מותר לשאול "מה שלומך" [מעניין הצום] וכן לאחל "מזל טוב" וכי"ב (ס"ט).
 - יב. בליל תשעה באב וביומו עד המנחה יושבים בבית הכנסת על הארץ (ש"ע סי' תקנ"ט סעי' ג) וכן בבית יושבים על הארץ וכן המנחה (אור לציון לגר"ב אב"א שאלו ח"י פ"ט ס"י ט). ש"ת אגרות משה אור"ח ח"ה סי' ט, מעין אומר ח"ג סי' ל' עמ' קמ"א (שאלות לכל"ג עובדיה יוסף ע"ט). פסקי תשובות סי' תקנ"ט ע"ד ועוד) וכשיושב על הארץ צריך שפסיק על"י בד או כרית שאין גבהו מגיע לטפח (כ"ט) ואם הוא זקן או תשוש יקל עדי ג' טפחים (עד 24 ס"מ) וחייב לקום מפני רבו, אביו, זקן וכי"ב) ואפילו שיושב על הארץ (תורת מועדים סי' י"ב-ג). הנוסעים באוטובוס או במכונית רשאים לשבת כרגיל (פסקי תשובות סי' תקנ"ט ס"ד).
 - יג. נהגו לישון בתשעה באב עם מזרון על הארץ ומי שאינו יכול ישן על המיטה. ומי שישן על